

fra

RIKSADVOKATEN

R. 2081/70.

Oslo, den 5. oktober 1970.

Herr statsadvokaten i

Samarbeid mellom de nordiske lands politi- og påtalemyndigheter. Samarbeidsavtale om overføring av straffesaker.¹⁾

Den nære kontakt mellom de nordiske land og det økte samkvem folkene imellom, har ført til at det i de senere år er oppstått behov for utvidet praktisk samarbeid også på strafferettspleiens område. Hovedlinjene for dette arbeidet er drøftet blant annet på de nordiske justisministermøter og i Nordisk Råd og dets organer. Det nære rettsfelleskap og tilliten til nabolandenes rettsorden, har muliggjort øket samarbeid både når det gjelder etterforskning, domstolsbehandling og straffullbyrding.

På lovgivningens område er det bl.a. vedtatt nye lover om utlevering av lovbrytere fra et nordisk land til et annet (jfr. Justisdepartementets rundskriv av 30. juni 1961 og 8. august 1962 inntatt i KTP for 1961 s. 51 og for 1962 s. 120), og om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v. (jfr. Justisdepartementets rundskriv av 12. desember 1963 inntatt i BOF for 1963 s. 91). Og innen rammen av gjeldende lovverk har det bl.a. vært drøftet og avtalt praktisk samarbeid mellom representanter for de nordiske lands sentrale politimyndigheter. Jeg viser til NKT for 1966 s. 153 (ajourført i NKT for 1968 s. 107) og særlig til Justisdepartementets rundskriv av 9. september 1968 inntatt i KTP for 1968 s. 83. Ved dette rundskriv til politimestrene ba departementet om at samarbeidet ble søkt gjennomført etter de retningslinjer som er gitt i «Tilrådingen om samarbeidet mellom de nordiske politimyndigheter» som ble vedtatt på møtet for de nordiske sentrale politimyndigheter i februar 1968.

På det nordiske riksadvokatmøtet i Stockholm i 1966 ble det tatt opp til drøfting hvorvidt straffbare handlinger begått i ett nordisk land, i større omfang enn tidligere, kunne forfølges av påtalemyndighetene og avgjøres av domstolene i et annet nordisk land. Dette arbeid ble foreløpig sluttført på det nordiske riksadvokatmøtet i Oslo i februar 1970. På møtet lyktes det å komme frem til en *samarbeidsavtale* om rettsforfølging i annet nordisk land enn der hvor den straffbare handling er begått. Avtalen har senere vært forelagt de respektive lands Justisdepartementer som har meddelt at de ikke har noe å bemerke til

¹⁾ Se også rundskriv nr. 1/1973.

76

at avtalen settes i verk. Særtrykk av den norske utforming av samarbeidsavtalen sendes vedlagt¹⁾. Det bemerkes at det innen Europarådet for tiden arbeides med å få i stand en konvensjon om overføring av straffesaker fra et medlemsland til et annet («Transfer of proceedings in criminal matters»).

Både på riksadvokatmøtet og senere da samarbeidsavtalen ble forelagt de respektive lands Justisdepartementer, ble det presisert at avtalen *ikke* er eller har karakter av å være en konvensjon eller overenskomst med fremmed stat, kfr. for så vidt norsk straffelovs § 12. Samarbeidsavtalen er et rent praktisk arrangement som varer så lenge påtalemyndigheten i det enkelte land ser seg tjent med det. Av avtalen kan det derfor ikke i og for seg utledes noen rettslig forpliktelse i egentlig forstand. Bestemmelsene er begrenset av hva hvert enkelt lands lovgivning allerede hjemler for adgangen til å overføre og pådømme saker fra andre (nordiske) land. Under ingen omstendigheter er høyere forvaltningsmyndighet (i Norge Kongen i statsråd) eller Norge (eller de øvrige land) som *stat* bundet av avtalen.

De generelle vilkår for at en sak kan begjæres overført til et annet nordisk land fremgår av avtalens § 1. Hvilke hensyn som skal tillegges betydning ved vurderingen av om slik begjæring skal fremsettes og i tilfelle etterkommes, er nevnt i avtalens § 2 første ledd. På riksadvokatmøtet var det enighet om at mistenktes interesser burde tilgodeses. Dette hensyn er derfor med hensikt nevnt først selv om det vil forekomme saker hvor mistenktes ønsker og interesser må vike for hensynet til en effektiv rettshåndhevelse. I § 2 annet ledd er det inntatt bestemmelser eller direktiver om når en begjæring *ikke bør* avslås hvis forutsetningene etter avtalens § 1 og gjeldende lovgivning for øvrig er til stede for sakens overføring. Direktivene i avtalens § 2 annet ledd må imidlertid sammenholdes og vurderes med bestemmelsene i paragrafens tredje ledd. Disse inneholder praktisk viktige begrensninger for overføring av saker. Viktigst og mest nødvendig er regelen om at bevisene må ligge slik an at saken kan føres ved domstolene i det annet land. Hvor det foreligger erkjennelse av skyld eller hvor det faktiske forhold er erkjent, vil sakene regelmessig være vel egnet til overføring. Det samme gjelder saker hvor det faktiske forhold er enkelt og oversiktlig og nødvendig bevisføring ved dokument, bevisopptak og/eller vitner kan tilbys den dømmende rett. Større og mer uoversiktlige saker kan også begjæres overført dersom bevisene lar seg føre for domstolene i det annet land. Det anmodede land plikter imidlertid ikke å etterkomme en slik begjæring hvis det vil føre til *uforholdsmessig* stor ulempe å fremme saken i det annet land, uansett om dette bevismessig lar seg

1) Særtrykk av den ajourførte avtale er nå vedlagt rundskriv nr. 1/1973.

77

gjøre. Vanskene med å få mistenkte til å møte i gjerningslandet, mistenktes aktverdige grunner for å bli fritatt for å reise og hensiktsmessigheten for øvrig med å slippe å få saken pådømt der, må i slike tilfelle vurderes mot ulempene og bevisvanskene ved å få saken overført. Er vilkårene i avtalens § 2 annet ledd om når en begjæring ikke bør avslås tilstede, vil det normalt kreves stor overvekt av ulemper for ikke å etterkomme begjæringen. Jeg nevner at det fra norsk side er fremholdt at en begjæring om overtakelse av en sak søm i Norge bare kan reises etter Kongens bestemmelse, jfr. strl. § 12 nr. 4, jfr. § 13 første ledd, normalt vil bli ansett for å medføre så vidt store ulemper at begjæringen må avslås. Unntak kan komme på tale i større og alvorligere saker når begjæringen fremmes av hensyn til mistenktes interesser og/eller er sterkt begrunnet av hensyn som nevnt i avtalens § 2 annet ledd.

Det er ikke noe i veien for å begjære erstatnings- eller inndragningskrav pådømt i forbindelse med straffesaken. Det ble imidlertid forutsatt på riksadvokatmøtet at dette bare burde skje når kravene var klare og saksforberedelsen og saksbehandlingen av den grunn ikke blir ytterligere vanskeliggjort. Erstatning som særlig vilkår for betinget reaksjon, kan også foreslås. Imidlertid bør det nøye overveies om forholdene ligger slik an at myndighetene har eller vil få muligheter til å følge opp saken om vilkårene ikke overholdes.

Regler for hvordan en begjæring om rettsforfølging i annet land skal skrives og hva den skal inneholde, er inntatt i avtalens § 4. Jeg peker på at gjerningslandets straffebed som er anvendelige på forholdet, skal nevnes. De bør også vedlegges i avskrift. Alle dokumenter som er tilgjengelige eller lettest kan skaffes til veie i gjerningslandet, bør sendes det anmodede land sammen med begjæringen eller snarest deretter. Når begjæring fremsettes, bør det gjøres klart hvilke ytterligere dokumenter gjerningslandet akter å ettersende og hvilke dokumenter og ytterligere rettergangsskritt som forutsettes tilveiebrakt og foretatt av det anmodede land. Det skal så vidt mulig gis uttalelse om hvilken reaksjon (påstand) som man i gjerningslandet ville ha funnet passende.

Det er en uttrykkelig forutsetning at mistenktes bo- eller oppholdssted (helst fullstendig adresse) er kjent og blir oppgitt i begjæringen. Derimot påligger det ikke gjerningslandet helt ut å skaffe rede på til hvilket politi- eller påtaledistrikt den mistenktes bo- eller oppholdssted hører. Hvem som skal ekspedere begjæringen fra gjerningslandet, fremgår av avtalens § 5 første ledd. De følgende ledd regulerer hvem begjæringen skal sendes til. Det bemerkes at begjæringer til og fra Finland alltid ønskes¹⁾ ekspedert gjennom Sentralkriminalpolisen. Fra Norge skal alle begjæringer sendes gjennom statsadvokaten, som også

1) Etter endringen av samarbeidsavtalens § 4 skal dette nå alltid gjøres.

når det gjelder forselessaker må foreta formell kontroll og reell vurdering av den fremsatte begjæring. Normalt er det vedkommende politimester som i Norge skal motta begjæring om overføring av saker fra andre land. Politimesteren skal snarest — eventuelt i samråd med statsadvokaten — gi gjerningslandet melding om hvorvidt begjæringen etterkommes eller ikke, jfr. avtalens § 6 annet ledd. Under ingen omstendighet må politiet eller høyere påtalemyndighet henlegge en overført sak uten etter forutgående samråd med kompetent myndighet i gjerningslandet. Er det uenighet om henleggelsen, bør saken tilbakeføres gjerningslandet, jfr. avtalens § 6 tredje ledd.

Jeg vil nevne at i enkelte saker kan forholdene ligge slik an at det for horsk påtalemyndighet vil være formålstjenlig å meddele påtaleunnlattelse for det forhold som er begått i Norge av en person som enten var eller nå er bosatt eller oppholder seg i et av de øvrige nordiske land. Dette selv om det i ett eller flere av disse land vil bli aksjonert mot vedkommende. Forutsetningen er at det straffbare forhold i Norge er relativt beskjedent i forhold til de øvrige straffbare handlinger vedkommende siktes for, og at det vil få liten innflytelse på utmålingen av den samlede straff. Det kan i andre tilfelle være grunn til å henlegge saken etter strpl. § 85 første ledd nr. 2, når det i andre nordiske land blir aksjonert mot vedkommende for andre forhold.

De erfaringer som er vunnet ved praktisk samarbeid mellom de nordiske politi- og påtalemyndigheter, har vært særdeles verdifulle for en mer hensiktsmessig og effektiv rettshåndhevelse på strafferettspleiens område. Samarbeidet er i stor utstrekning skjedd uten å være nærmere regulert i lovgivning eller gitte forskrifter. Den samarbeidsavtale som nå settes i verk, skal bidra til å videreføre og effektivisere rettshåndhevelsen på dette område. Reglene i avtalen bør derfor praktiseres i samarbeidets ånd. De praktiske spørsmål og problemer som vil melde seg ved lovhåndhevelsen og bruken av avtalens bestemmelser, bør som det fremgår av avtalens § 8, forsøkes løst i samråd og forståelse med myndighetene i nabolandet.

En del eksemplarer av dette rundskriv vedlegges til fordeling blant politimestrene innen herr statsadvokatens distrikt.

L. J. Dorenfeldt

Magnar Flornes

NKT: Nordisk Kriminalteknisk Tidsskrift.

KTP: Kunngjøring til politiet (utgitt av Justisdepartementet, Politivdelingen).

BOF: Bestemmelser om fengselsvesenet (utgitt av Justisdepartementet, Fengselsstyret).